

E. J. VEHMAKSEN RAHASTO

Sodanjälkeisen taide-elämän kulmakivi

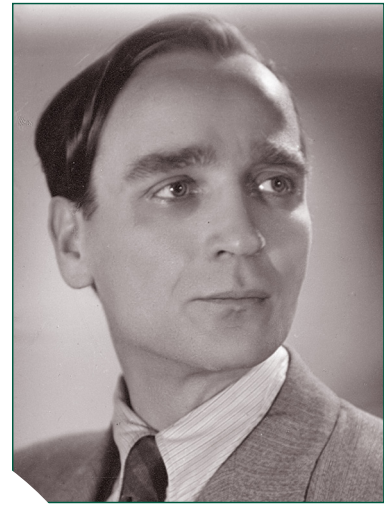
Rahasto perustuu Suomen arvostelijain liiton vastaanottamaan professori Sara Hildénin (1905–1993) lahjoitukseen, jonka liitto luovutti Kulttuurirahastolle 1972. Einari Johannes Vehmaksen (18.12.1902– 29.11.1980) nimeä kantava rahasto tukee arvostelijoiden ulkomaisia jatko-opintoja sekä jakaa hakemuksetta palkintoja taidearvostelijoille, erityisesti kuvataidearvostelijoille.

Einari J. Vehmas syntyi Sääksmäellä vauraaseen talonpoikaisperheeseen. Vehmas opiskeli aluksi yliopistossa lääketiedettä, mutta ystävyys Tulenkantajat-ryhmään kuuluneiden kirjailijoiden kanssa vei häntä kohti alan vaihtoa. Kirjallisuustieteeseen ja Tulenkantajiin siirtynyt Vehmas löysi ryhmästä myös tulevan vaimonsa, taidemaalari Sylvi Kunnaksen. Pariskunnalle syntyi tytär Inari 1931.

Vuonna 1934 filosofian kandidaatiksi valmistuneen Vehmaksen 30-vuotinen kriitikon ura alkoi aikakauslehti Suomalaisesta Suomesta. Lehteen kuvataide- ja teatteriarvosteluja kirjoittanut Vehmas toimi talvisodan ja osan jatkosotaa rintamalla lääkintäjoukoissa, mikä ei estänyt häntä jatkamasta kutsumukseensa kokemaansa taidearvostelujen kirjoittamista.

Heti sodan päätyttyä Vehmasta pyydettiin Uuden Suomen vakinaiseksi taidekriitikoksi, missä työssä hän seurasi merkittävää edeltäjänsä, taidehistorian professori Onni Okkosta.

Sodanjälkeiset vuodet olivat Vehmakselle tuotteliasta aikaa. Taidekriitikon työn ohella hän osallistui Suomen taiteen vuosikirjan toimittamiseen sekä perusti Taide-aikakauslehden. Kirjoittamistyön rinnalla Vehmas työskenteli Helsingin yliopiston kemian laitoksen kanslistina, mistä työstä hän siirtyi 1952 omalle alalleen Valtion taidemuseoon Ateneumiin, ensin kirjastonhoitajaksi ja seuraavana vuonna apulaisintendentiksi. Hän jatkoi Uuden Suomen taidekriitikon työtään vuoteen 1967 asti.

Kuva: SKR

Toisin kuin merkittävimmät suomenkieliset edeltäjänsä Onni Okkonen ja Ludvig Wennervirta, Einari J. Vehmas ei ollut taidehistorioitsija eikä yliopistomies eikä hän voinut arvostelijan toimessaan nojautua akateemiseen arvovaltaan ja alan tutkintoon. Vehmas ei kriitikona laatinut alan kokonaisesityksiä tai sijoittanut näkemäänsä osaksi taidehistorian suurta kertomusta vaan kirjoitti sen sijaan

ajankohtaista päivälehtikritiikkiä, joka oli kiinni nykytaiteen kehityksessä. Tyyliiltään entisen Tulenkantajan ja kirjallisuustieteen opiskelijan arvostelut olivat kirjallisesti taitavia ja ilmeikkäitä.

Tunnustuksena työstään Vehmas sai 1965 Suomen Arvostelijain Liiton arvostelijapalkinnon ja 1970 professorin arvonimen. Vaikutusvaltaisen kriitikon roolin ohella Vehmas toimi 1960-alusta alkaen taiteenkerääjä Sara Hildénin asiantuntijana tämän ryhtyessä hankkimaan suomalaisen ja kansainvälisen nykytaiteen kokoelmaansa. Yhteistyö jatkui vielä Vehmaksen lopetettua säännöllisen kirjoittamisen ja jäätyä eläkkeelle apulaisintendentin työstään 1969.

Osuuskunta Sigillum/Jan-Erik Ylitalo

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON tehtävä on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen. Kulttuurirahasto muodostuu Säätiöstä (perustettu 1939) ja Kannatusyhdistyksestä (perustettu 1937). Säätiön sisällä toimii keskusrahasto ja 17 maakuntarahastoa. Kulttuurirahasto jakaa apurahoja ja palkintoja tieteen ja taiteen tekijöille sekä kulttuurielämän eri aloille toimiville henkilöille ja yhteisöille. Apurahojen ohella Kulttuurirahastolla on myös omaa kulttuuritoimintaa. Lisätietoa www.skr.fi.